Omer IBRAHIMAGIĆ

POLITIČKO I PRAVNO PROTIVRJEČJE U PRIMJENI DEJTONSKOG SPORAZUMA

Sažetak

U okviru ove teme autor problematizira protivrječje u primjeni Dejtonskog sporazuma u Bosni i Hercegovini. Posebno kada je u pitanju međunarodna zajednica koja je u posljednjih dvadeset godina politički duboko involvirana u sve što se događalo u Bosni i Hercegovini. To političko protivrječno ponašanje međunarodne zajednice prema Bosni i Hercegovini otpočelo je njenom nedosljednosti u primjeni normi međunarodnog prava na rješavanje političke krize u Bosni i Hercegovini izazvane raspadom SFRJ. Takva protivrječna politika međunarodne zajednice u tri slučaja odredila je današnju sudbinu Bosne i Hercegovine.

Prvo, time što ju je danom priznanja nezavisnosti prepustila bezočnoj agresiji Srbije, Crne Gore i Hrvatske, ne pružajući joj podršku da se od nje odbrani. Drugo, što je međunarodna zajednica, predvođena SAD-om, agresore amnestirala, učinila ih mirotvorcima i dozvolila da zajedno sa žrtvom prave ustavno uređenje, koje će je blokirati i učiniti nefunkcionalnom državom. Treće, što visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini ne koristeći se svojim ovlašćenjima koje ima dozvoljava opstrukciju RS u ostvarivanju uslova za prijem BIH u Evropsku uniju i NATO savez.

Stoga u BIH ne postoji vladavina prava, već vladavina kontroverznih politika koje su međusobno isključive i nesvodive na jedinstvenu bosansku politiku, a time na jedinstven bh. ustavni i pravni sistem. Autor iz te činjenice izvodi zaključak da u praksi primjene pravnih normi sadržanih u Dejtonskom sporazumu, nastaje protivrječje zbog njihovog različitog tumačenja, u čemu je pored neodgovornosti domaćih političara, našao neodgovornom i međunarodnu zajednicu koja je svojim nečinjenjem dovela Bosnu i Hercegovinu u današnje teško stanje. OHR u Bosni i Hercegovini treba da ostane do ispunjenja uslova za prijem BIH u EU, jer je on nerazdvojan sastavni dio dejtonske Bosne i Hercegovine na prelazu u briselsku BIH.

Ključne riječi: *Bosna i Hercegovina, međunarodna zajednica, Dejtonski sporazum, OHR, političko, pravno, protivrječje, primjena.*

POLITICAL AND LEGAL CONTRADICTION IN THE IMPLEMENTATION OF DAYTON AGREEMENT

Abstract

Within this topic, the author investigates the contradiction in the implementation of Dayton Agreement in Bosnia and Herzegovina, particularly with respect to the international community, which has been intensely involved in developments in Bosnia and Herzegovina over the past twenty years. This politically contradictory behavior of the international community in Bosnia and Herzegovina began with its inconsistency in the implementation of norms of international law in resolving the political crisis in Bosnia and Herzegovina due to the dissolution of the SFRY. Such a contradictory policy of the international community has determined the present destiny of Bosnia and Herzegovina in three cases.

Firstly, despite recognizing its full independence, it left the country to the ruthless aggression of Serbia, Montenegro and Croatia, without supporting it in defense. Secondly, because the international community led by the USA granted amnesty to aggressors, made them peacemakers and allowed them to make constitutional organization together with victims, an organization that would block it and make it an unfunctional state. Thirdly, because the High Representative in Bosnia and Herzegovina does not make use of the authorities they have and thus allows obstruction by RS in creating prerequisites for the accession of BiH to the European Union and NATO.

Consequently, BiH is not characterized by the rule of law but rather by the rule of controversial policies that are mutually exclusive and irreducible to a single Bosnian policy and thus to a single BiH constitutional and legal system. It is from this fact that the author draws the conclusion that the practical application of legal norms contained in the Dayton Agreement results in controversy due to its different interpretations. Besides the irresponsibility of local politicians, the author also identifies the irresponsibility of the international community which, by its inaction, brought Bosnia and Herzegovina in the present difficult conditions. OHR should stay in Bosnia and Herzegovina until the prerequisites to the accession of BiH to the EU have been fulfilled, since it is an inseparable integral part of Dayton BiH in its transition to Brussels BiH.

Key words: *Bosnia and Herzegovina, international community, Dayton Agreement, OHR, political, legal controversy, implementation*.

■ MEHMED A. AKŠAMIJA, HISTORIJAT BOSNE.

1.

Dejtonski sporazum[1] je posljedica nečinjenja međunarodne zajednice predvođene SAD, Velikom Britanijom, Francuskom, trima stalnim članicama Vijeća sigurnosti UN, da spriječe agresiju Srbije, Crne Gore i Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu izvršenu nakon njenog međunarodnog priznanja. Ni danas, nakon dvadeset godina nemamo razumno objašnjenje takvog odnosa međunarodne zajednice prema političkoj krizi u Bosni i Hercegovini toga vremena u procesu raspada Jugoslavije. Od tačne dijagnoze „da je SFRJ u procesu raspadanja" (Arbitražna komisija, 10.12.1991.), Deklaracije i „Smjernicama za priznavanje novih država u Istočnoj Evropi i Sovjetskom savezu" (16. decembra 1991.) do Deklaracije o Jugoslaviji (16. decembra 1991.) kojom su pozvane sve jugoslovenske republike da do 23. decembra 1991. godine izjave: „žele li biti priznate kao nezavisne države", međunarodna zajednica, oličena u Evropskoj zajednici, povlačila je političke poteze u skladu sa međunarodnim pravom.

Bosna i Hercegovina je, odgovarajući na taj poziv u datom roku donijela svoju *Odluku o priznavanju državnosti Bosne i Hercegovine 20. decembra 1991. godine*, dala svoje garancije o postupanju u skladu sa međunarodnim pravom: „Vlada Bosne i Hercegovine izražava želju da SR Bosna i Hercegovina bude priznata kao nezvisna država" i da prihvata sve obaveze sadržane u „Smjernicama za priznavanje novih država". U Odluci stoji „da u Bosni i Hercegovini žive tri ravnopravna konstitutivna naroda koji prema popisu provedenom ove godine čine: Hrvati 17,27%, Muslimani (Bošnjaci-0.1.) 43,74%, Srbi 31,33% ...5,51% stanovništva se izjasnilo kao Jugosloveni, a samo 2,15 % stanovništva pripada ostalim etničkim grupama". U Odluci dalje stoji: „**Naš stav je da se pitanje odnosa među jugoslovenskim republikama treba rješavati mirnim putem**" da će se „**zalagati za stvaranje nove zajednice koja će obezbjeđivati prosperitet za sve učesnike**", zatim „**da Bosna i Hercegovina nema niti će kao nezavisna država imati ikakvih teritorijalnih pretenzija prema bilo kojoj susjednoj državi**" niti „**korištenje naziva koji bi u sebi sadržavali teritorijalne zahtjeve**". Iz navedenih razloga Bosna i Hercegovina je u Odluci predložila „**da Evropska zajednica i njene države članice priznaju suverenitet i nezavisnost Bosne i Hercegovine**" (Odluka o priznavanju državnosti, 20. decembar 1991.godine "Službeni list SR BIH", broj 37, od 23.12.1991.godine).

[1] Rad je podnesen na Međunarodnom naučnom simpoziju *Bosna i Hercegovina – 15 godina Dejtonskog sporazuma*, održanom 18. i 19. januara 2011. godine na Univerzitetu u Sarajevu.

Pošto je „Skupština srpskog naroda iz Bosne i Hercegovine“ osporila legitimnost te Odluke pred Evropskom zajednicom, Arbitražna komisja EZ je dala sljedeće tumačenje: 1) Pravo na samoopredjeljenje koje su Srbi u BIH tražili, „ne može dovesti do izmjene granica koje postoje u trenutku nezavisnosti“, 2) „Ako u sklopu jedne države postoji jedna ili više konstitutivnih grupa ...ove grupe imaju, u skladu s međunarodnim pravom, pravo na priznavanje njihova identiteta“. (Mišljenje broj 2 od 10. i 11. januara 1992. godine), 3) „Komisija smatra da se izraz volje naroda Bosne i Hercegovine za stvaranje suverene i nezavisne države BiH ne može smatrati u potpunosti utvrđenim. Ta se ocjena može izmijeniti ako ...dade jamstva u tom pogledu, eventualno putem referenduma, u kojem bi trebali sudjelovati svi građani Republike BIH, bez ikakve razlike i pod međunarodnim nadzorom“ (Sažetak mišljenja Arbitražne komisije o Jugoslaviji od 10-11. januara 1992.).

Kao što je poznato REFERENDUM je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine na kome je za „**suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine – Muslimana (Bošnjaka-O.I.), Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive**“ izjasnilo se od ukupnog broja 63,85% birača. Time je Bosna i Hercegovina u skladu sa međunarodnopravno utvrđenom demokratskom procedurom sebe legitimirala da može biti priznata kao nezavisna i suverena država, što je Evropska zajednica i učinila donijevši o tome svoju odluku 6. aprila 1992. godine. Sutradan su to učinile i SAD, a odmah potom i sve druge relevantne svjetske sile i druge države, što je bilo dovoljno da Bosna i Hercegovina bude 22. maja iste godine primljena u OUN. (Odluka o raspisivanju republičkog referenduma za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine, „Službeni list RBIH“, br. 2, 27. januar 1992. i Rezultati referenduma, „Službeni list RBIH“, br. 7, 27. mart 1992.)

Danom međunarodnog priznanja nezavisnosti i suverenosti Bosne i Hercegovine otpočela je na nju agresija Srbije, Crne Gore i JNA, kojoj se u aprilu 1993. godine pridružila i Hrvatska. Od tada počinje protivrječna politika međunarodne zajednice u rješavanju političke krize u Bosni i Hercegovini. Tada je ona počela da **ignorira** MEĐUNARODNO PRAVO koje zabranjuje agresiju i dozvoljava napadnutoj državi da se brani. Međunarodna zajednica je pustila da Bosna i Hercegovina skoro četiri godine krvari u neravnopravnoj borbi sa agresorom. Uvela joj je embargo na naoružavanje, dozvoljavajući agresoru da izvrši GENOCID NAD BOŠNJACIMA, prije nego što je u skladu sa Poglavljem VII Povelje UN vojno intervenirala i prisilila agresore na pregovore o miru u Dejtonu.

2.

Međunarodna zajednica umjesto da u Dejtonu postavi pitanje odgovornosti agresora za agresiju na Bosnu i i Hercegovinu i izvršeni GENOCID, ona je agresore učinila mirotvorcima i time izjednačila agresora i žrtvu u njihovom pravu da pod supervizijom međunarodne zajednice, predvođene SAD, učestvuju u kreaciji ***Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini***, parafiranog 21. novembra u Dejtonu, a potpisanog 14. decembra 1995. u Parizu. Utvrđivanje odgovornosti za AGRESIJU i GENOCID međunarodna zajednica je prepustila međunarodnim sudovima: Međunarodnom sudu pravde u Hagu i Međunarodnom tribunalu za zločine počinjene u Jugoslaviji od 1991. do 1995. godine, također u Hagu. Međunarodna zajednica je rat u Bosni i Hercegovini relativizirala u međusobni sukob triju strana: Bošnjaka, Srba i Hrvata uz sudjelovanje Srbije, Hrvatske i Crne Gore na jednoj od sukobljenih strana u smislu pružanja pomoći svojim sunarodnicima, a zločin GENOCIDA je tretirala kao ETNIČKO ČIŠĆENJE. U oba slučaja htjela je da izbjegne svoju pravnu obavezu koja proizilazi iz međunarodnih akata da se zemlji napadnutoj agresijom obavezno pruži pomoć u odbijanju agresije, odnosno zemlji u kojoj se vrši GENOCID poduzme aktivne mjere za sprječavanje GENOCIDA.

Svodeći legitimnu i legalnu vladu Bosne i Hercegovine na muslimansku (bošnjačku) stranu, naspram srpske i hrvatske, koje su u međuvremenu uspostavile svoje paradržavne tvorevine tzv. Republiku Srpsku i tzv. Republiku Herceg-Bosnu, čitav sukob u BIH nastojala je zadržati unutar teritorije Bosne i Hercegovine. Tako se na tom malom prostoru od oko 52.000 kvadratnih kilometara skoro 4 godine praktično vodio MINI-SVJETSKI RAT u kome su bile involvirane pored susjednih država sve relevantne svjetske sile (izuzev Kine) i svjetska organizacija UN sa svim svojim agencijama, Međunarodni crveni krst-polumjesec, Evropska zajednica, kasnije Unija; Organizacija islamskih zemalja; Vojska UN u funkciji očuvanja navodnog mira; sve relevantne humanitarne organizacije; ali i sve organizacije koje su regrutirale tzv. pse rata za pojedine strane u sukobu.

Kada se sve ovo ima u vidu zar je mogao biti drugačiji DEJTONSKI SPORAZUM nego što je. On je trebao, s jedne strane, da prikrije prave razloge zbog čega Zapadne zemlje uz saglasnost Rusije, nisu bile spremne da pomognu Bosni i Hercegovini da se primijene NORME MEĐUNARODNOG PRAVA ZA ZAUSTAVLJANJE RATA I GENOCIDA u Bosni i Hercegovini, jer su htjele da ostvare svoje političke ciljeve slučajno otkrivene u sadržaju Mejdžorovog pisma svome državnom sekretaru za spoljne poslove Komonvelta Daglasu Hogu 2. maja 1993. godine. Mejdžor između ostalog piše: „... neophodno je, da se nastavi sa prevarom 'Vanes-Owenovim' mirovnim razgovorima da bi se događala

kakva takva akcija sve dok Bosna i Hercegovina **ne prestane postojati kao važeća država, a njeno Muslimansko stanovništvo ne raseli iz svoje zemlje**.

Iako ovo može izgledati tvrda politika, moram da insistiram kod vas i onih koji donose političke odluke u uredu za inostrane poslove Zajednice, kao i vojnim službama da je ovo u stvari „**prava politika**" i od najboljeg interesa za stabilnu Evropu u budućnosti, čiji sistem vrijednosti se bazira i mora ostati baziran na „hrišćanskoj civilizaciji" i etici.

„Moram vas obavijestiti da ovakav stav ima svaka druga evropska i sjevernoamerička vlada i za to nećemo intervenisati u ovom području da spasimo muslimansko stanovništvo ili da ukinemo embargo na oružje". (EL-HIDAJE, broj 12, 1993., Visoko).

Kada to nisu uspjeli zahvaljujući oružanom otporu multietničke Armije RBiH i rodoljubivih snaga u BiH iz sva tri njena naroda, okupljenih u *Kongresu bošnjačkih intelektualaca* 1992., *Hrvatskom narodnom vijeću* 1993. i *Srpskom građanskom vijeću* 1994. godine, i nizu drugih nevladinih organizacija, kao i pritisku svjetskog javnog mnijenja, jer se rat u BiH vodio pod reflektorima najpoznatijih svjetskih TV i radio stanica, DEJTONSKI SPORAZUM je, s druge strane, imao osnovni cilj nove svjetske politike, zaustaviti rat u Bosni i Hercegovini, jer se za protekle tri godine nije uspjelo slomiti Muslimane oružanim putem i prisiliti ih na iseljavanje iz BiH.

Pošto nisu znali šta će sa skoro dva miliona muslimana u BiH, zemlje kontakt grupe 16. juna 1995. u Ženevi na sastanku odlučuju: Bosna i Hercegovina opstaje kao **suverena i nezavisna država sa svoja dva entiteta: Federacijom BiH i Republikom Srpskom na putu ka euroatlanskim integracijama sa 51%:49% teritorije FBiH i RS**. Cilj nove međunarodne politike je zaustaviti rat u BiH i postaviti osnove za novo državno ustrojstvo zemlje sa dva entiteta i tri konstitutivna naroda i najnužnijim državnim institucijama koje će omogućiti obnovu državne i društvene strukture koju je rat skoro do temelja razorio.

Zato kada se govori o DEJTONSKOM SPORAZUMU moraju se znati temeljni **politički ciljevi** koje su velesile pred sebe postavile i međusobno usaglasile. Kada su to radile nisu se rukovodile toliko međunarodnim pravnim obavezama koliko svojim **političkim ciljevima i interesima**. Zato su agresore promovirale u **mirotvorce** i učinile ih subjektima u izradi DEJTONSKOG SPORAZUMA zajedno sa **žrtvom**. Iz te protivrječne međunarodne politike proizašao je u samom sebi **protivrječan** DEJTONSKI SPORAZUM, kao **međunarodni pravni ugovor**, koji je u svome vojnom aspektu primijenjen do savršenstva, a u svome civilnom aspektu prepušten je promjenljivoj volji svjetskih sila koje su sudjelovale u njegovoj kreaciji, kao i slaboj volji njegove primjene onih segmenata bosanskog društva koji su zajedno sa agresorima sudjelovali u ratu protiv Bosne i Hercegovine. Međunarodna zajednica nije mogla da ne vidi manjkavosti te takve

svoje politike pa je u **Aneksu 10** ugradila imstituciju svoga **visokog predstavnika** sa ovlašćenjima da kontrolira primjenu civilnog dijela DEJTONSKOG SPORAZUMA na terenu i da bude njegov posljednji tumač.

3.

U čemu je protivrječan DEJTONSKI SPORAZUM? Ja to vidim u dva elementa normativnog uređenja Bosne i Hercegovine sadržanih u **Aneksu 4**, tj. u **USTAVU BOSNE I HERCEGOVINE**. Prvi je u priznavanju agresijom iznuđenih tvorevina: Federacije BIH i Republike Srpske, nastalih etničkim čišćenjem i homogeniziranjem hrvatskog i bošnjačkog naroda u Federaciji i srpskog naroda u RS, pri čemu je iz temelja izmijenjena multietnička struktura bh. stanovništva koju je BIH bila očuvala i njegovala više stoljeća i pored turbulencija koje je nisu zaobišle ni u I. ni u II. Svjetskom ratu. Prema popisu stanovništva 1991. godine Bosna i Hercegovina je od 109 općina, samo njih 10, dakle, manje od 10% imale su jednonacionalnu strukturu stanovništva veću od 90%. Srazmjerno ukupnom broju stanovnika u 52 općine su Bošnjaci bili većina, u 37 općina su Srbi bili većina i u 20 općina su Hrvati bili većina. Na današnjem prostoru RS živjelo je prije rata oko 44% Bošnjaka i Hrvata, a danas ih nema ni 15%, a na prostoru Federacije prije rata živjelo je oko 35% Srba, a danas ih je manje od 10%. Izgubljena je prirodna ravnoteža zastupljenosti sva tri naroda u svim sferama života, od susjedstva, preko strukture osnovaca u školama do zaposlenika u državnim i javnim ustanovama i preduzećima. Ljudskim nerazumnim djelovanjem napravljena je humanitarna katastrofa, veća nego što bi je napravila bilo kakva „slijepa“ prirodna katastrofa na ovim prostorima.

Da bi zlo bilo još veće i bez realne perspektive da se u skorom vremenu popravi nanesena šteta, USTAVOM je takvo **dvoentitetsko uređenje** postalo osnovom za formiranje državne i lokalne vlasti od općine, preko kantona i entiteta do državne strukture vlasti, sa tendencijom podebljavanja granica između entiteta, kantona i općina u smislu što većeg etničkog ograđivanja, što je pogubno ne samo za političke odnose, već i za ekonomske, a posebno za međuljudske, međuvjerske i međuetničke odnose. To je poprimilo takve razmjere da je dovelo do povrjeđivanja normi **međunarodnog prava o ljudskim i građanskim pravima i osnovnim slobodama** sadržanim u čl. IV i V Ustava Bosne i Hercegovine koji se odnose na Dom naroda Parlamentarne skupštine BIH i članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Posljednja alineja Preambule Ustava BIH je na tragu tradicionalne višestoljetne multietničke i građanske BiH u kojoj se kaže da su USTAV BIH donijeli: „Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstitutivni narodi (zajedno sa Ostalim)

i građani Bosne i Hercegovine". Međutim, normativni dio Ustava, posebno čl. IV i V ne slijede formulaciju iz Preambule, iako je i ona sastavni dio USTAVA BIH, već sadrže odredbe kojim se Bošnjaci i Hrvati svode samo na entitet Federacije, a Srbi na entitet RS, a OSTALIH I GRAĐANA BIH, **nema nikako**. Nema ni Bošnjaka, Hrvata i Srba Bosne i Hercegovine, već samo Bošnjaka i Hrvata u Federaciji i Srba u RS, što je suprotno ne samo međunarodnom pravu, konkretno Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, već i samom USTAVU, članu IX, stavu 3. u kome se kaže: „Dužnosnici imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine će predstavljati narode Bosne i Hercegovine", a ne **entiteta**. Posebno zabrinjava činjenica da se **Ostalim** uskraćuje pravo izbora od općinskog do državnog nivoa vlasti. Također zabrinjava činjenica da normativni dio USTAVA BIH ne poznaje **građanina BIH**, iako je u citiranoj alineji Preambule naveden kao politički subjekt i donosilac USTAVA. Normativni dio USTAVA BIH član IV poznaje samo **građanina entiteta**. Svođenjem prava kandidovanja i glasanja samo u granicama dva entiteta koji su etnički očišćeni, Federacija od Srba i RS od Bošnjaka i Hrvata, znači svođenjem predstavničkog doma građana Parlamentarne skupštine BIH samo na građane Srbe iz RS i građane Hrvate i Bošnjake iz Federacije, negacijom postojanja **građanina BIH**, što je suprotno Paragrafu 7. (7.2., 7.3., 7.5.) *Dokumenta drugog sastanka Konferencije o ljudskoj dimenziji, Konferencije o sigurnosti i saradnji u Evropi*, Kopenhagen 1990., koji je sastavni dio **Aneksa 3** o izborima DEJTONSKOG SPORAZUMA. Nije, dakle, samo izbor u Dom naroda i Predsjedništvo suprotan međunarodnom pravu, već i izbor u predstavnički dom Parlamentarne skupštine BIH, jer **ne poznaje građanina Bosne i Hercegovine**.

Zanimljivo je protivrječno tumačenje DEJTONSKOG SPORAZUMA po kriterijumu „švedskog stola" da se kao validnim uzima ono što nekoj političkoj opciji odgovara, a da se odbacuje i smatra nepostojećim u DEJTONSKOM SPORAZUMU ono što navedenim političkim opcijama ne odgovara. To je primjetno bilo naročito u prve dvije godine poslije potpisivanja DEJTONSKOG SPORAZUMA 1996. i 1997. godine, kada visoki predstavnik Karl Bildt nije imao tzv. **bonska ovlašćenja**. Srpska strana je tada odbila da se u sjedištu Predsjedništva, Parlamenta i Vijeća ministara održavaju sjednice pa su se sjednice održavale u Zemaljskom muzeju i Elektrotehničkom fakultetu u Istočnom Sarajevu. Drastičan primjer nepriznavanja eksplicitnog teksta USTAVA je da srpska politička opcija i danas na neustavan način tumači član I. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE: „**Republika Bosna i Hercegovina čije će zvanično ime od sada biti Bosna i Hercegovina će nastaviti svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država**". Oni joj ni danas, 15 godina od potpisivanja DEJTONSKOG SPORAZUMA, ne priznaju državnopravni kontinuitet od dana međunarodnog priznanja 6. aprila 1992. godine, već smatraju da je Bosna i Hercegovina kao međunarodno-pravni subjekt nastala

tek DEJTONSKIM SPORAZUMOM. Ovo između ostalog i zbog toga da bi se moglo negirati obilježavanje 25. novembra kao dana državnosti kada je 1943. godine na Prvom zasijedanju ZAVNOBIH-a Bosna i Hercegovina obnovila svoju državnost, kao i da bi se negiralo obilježavanje 1. marta kao dana nezavisnosti kada su se građani Bosne i Hercegovine toga dana 1992. godine na referendumu odlučili za **nezavisnu i suverenu Bosnu i Hercegovinu**. Srpska politika u BIH je u toj negaciji toliko uporna, da ne priznaje postojeće zakone koji tu materiju reguliraju, iako su potpisivanjem **Aneksa 4**, tj. USTAVA BIH, potpisali i **Aneks 2** na ovaj USTAV koji uređuje Prelazne odredbe, u kojim u tač. 2., koja govori o kontinuitetu propisa, stoji: „**Svi zakoni, propisi, sudske procedure, koje su na snazi na teritoriji Bosne i Hercegovine u trenutku kada USTAV stupi na snagu, ostaće na snazi u onoj mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa USTAVOM dok drugačije ne odredi kompetentni organ vlasti Bosne i Hercegovine**“. Pošto je članom 1. USTAVA Republika Bosna i Hercegovina nastavila svoj državni kontinuitet, zakoni koje je donijela Republika Bosna i Hercegovina, a koji se odnose na dan državnosti i dan nezavisnosti ostaju na snazi dok ih Parlamentarna skupština ne izmijeni.

MEHMED A. AKŠAMIJA, DIO DOKUMENATA SA PRVOG ZASJEDANJA ZAVNOBIHA 1943. GODINE.

■ MEHMED A. AKŠAMIJA, 1. MART DAN NEZAVISNOSTI I SUVERENITETA BOSNE I HERCEGOVINE OD 1992. GODINE.

Drugi karakterističan primjer protivrječja u tumačenju USTAVA BIH je član 1. stav 4. koji se odnosi na „Promet roba, usluga, kapitala i lica". On sadrži imperativnu, dakle zapovjednu odredbu o kojoj se ne može diskutirati i drukčije razumjeti nego što u njoj piše: „**Postojaće sloboda kretanja širom Bosne i Hercegovine**". Zatim, također imperativno nalaže i obavezuje: „**Bosna i Hercegovina i entiteti neće ometati punu slobodu kretanja lica, roba, usluga i kapitala kroz Bosnu i Hercegovinu. Ni jedan entitet neće uspostaviti kontrolu na granici između entiteta**". USTAV je decidno zabranio da se državnim i entitetskim zakonima i propisima kantona i lokalnih jedinica ne smije ograničavati ili onemogućavati puna sloboda kretanja lica, roba, usluga i kapitala. U kojoj se mjeri poštuju ove ustavne odredbe govori činjenica da u BIH još ne postoji jedinstven ekonomski prostor na tržištu radne snage, tržištu roba i usluga i kapitala, sa jedinstvenom agencijom za bankarstvo na državnom nivou, jedinstvenim zakonom o obligacijama, zakonom o državnoj pomoći i dr., samo zbog toga što RS smatra da bi to bilo prenošenje entitetskih nadležnosti na državu, što ona ne želi. Mada se radi o **izvornim ustavnim nadležnostima države**.

Isti je slučaj sa državnim nadležnostima u članu 2. USTAVA koji se odnosi na ljudska prava i osnovne slobode. Imperativna ustavna norma u stavu 1. glasi: „**Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najveći nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda**", ne može se nikako drukčije razumjeti, nego kao obaveza države BIH da svojim zakonima iz njene izvorne (a ne od entiteta prenesene) nadležnosti, kao subjekta međunarodnog prava, kojeg neposredno obavezuju sve međunarodne konvencije i povelje o ljudskim pravima i slobodama, osigura na državnom nivou institucije i mehanizme kojim će se svim građanima BIH osigurati jednaka zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda. Imajući u vidu činjenicu da za vrijeme agresije na BIH, država nije kontrolirala dvije trećine svoje teritorije, a što proizilazi iz ranije citiranih prelaznih odredaba, ostali su na snazi svi propisi koje su donosili razni državni i paradržavni organi, ako nisu u suprotnosti sa USTAVOM, u stavu 2. člana 2. uređeno je da će se primjenjivati neposredno *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, i da će „**imati prioritet nad svakim drugim zakonom**". Pored ljudskih prava i osnovnih sloboda iz Evropske konvencije, u stavu 3. člana 2. USTAVA navedeno je još trinaest prava i sloboda koja štiti USTAV BOSNE I HERCEGOVINE i koja spadaju u **izvornu** (a ne prenesenu) nadležnost države, za čiju zaštitu je neophodno donijeti zakone i osigurati mehanizme njihove zaštite. Tu leži ustavni osnov za čitav set zakona iz domena zaštite ljudskih prava i sloboda koje državni parlament treba da donese i da osigura jednakost građana u primjeni tih zakona pred državnim tužilaštvom i pred državnim sudom. U članu 2. USTAVA BIH sadržan je ustavni osnov za zakone kojim je ustanovljeno postojeće državno tužilaštvo i državni sud, koji se uporno i nekritički osporavaju od strane političara iz RS. U ovom članu Ustava sadržan je ustavni osnov

i za donošenje državnog zakona kojim bi se uspostavio i VRHOVNI SUD BIH, kao instancioni sud koji bi svojim presudama ujednačavao sudsku praksu entitetskih vrhovnih sudova i suda u distriktu Brčko.

Posebno u vezi sa ovim članom USTAVA su prava i slobode sadržani u međunarodnim sporazumima, njih 15, navedenih u **Aneksu I** na USTAV BOSNE I HERCEGOVINE, koji su sastavni dio USTAVA u **Aneksu 4** DEJTONSKOG SPORAZUMA. Ovdje treba istaći ustavni karakter antidiskriminacione klauzule, sadržane u stavu 4. člana 2. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE, u kojoj se ističe imperativna ustavna norma. „**Sva lica u Bosni i Hercegovini će biti slobodna od diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvom, rođenjem ili drugi status**“, koju praktično treba ostvariti kroz sve zakone koje donosi Bosna i Hercegovina, entiteti, kantoni i lokalne jedinice.

U pogledu implementacije pobrojanih 13 ljudskih prava i osnovnih sloboda u stavu 3. člana 2. USTAVA, u stavu 6. istog člana sadržana je ustavna imperativna, dakle zapovjedna norma: „**Bosna i Hercegovina i svi sudovi, agencije, vladini organi i organi kojim entiteti upravljaju ili unutar entiteta će primijeniti i pridržavati se ljudskih prava i osnovnih sloboda navedenih u stavu 2.**“ Sasvim je drugo pitanje kako se to sve u praksi ostvaruje, ali ono osnovno na što ovaj tekst ukazuje jeste nesuvislo osporavanje političara iz RS izvornih ustavnih ovlašćenja da se državnim zakonima uredi njihova sudska zaštita na cijelom državnom teritoriju Bosne i Hercegovine.

4.

Posebno nerazumijevanje i protivrječje u tumačenju i primjeni imaju ustavne odredbe sadržane u članu 3. stavu 5a. i b. koje se odnose na **Anekse 5**, **6**, **7** i **8** DEJTONSKOG SPORAZUMA; na odredbe o izvornim nadležnostima države u stvarima o očuvanju suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine; na odredbe koje dozvoljavaju uspostavljanje novih potrebnih institucija i na imperativnu odredbu stava 5b. koji obavezuje entitete da „**U periodu 6 mjeseci od stupanja na snagu ovog ustava entiteti će početi pregovore s namjerom uključivanja i drugih pitanja unutar nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, kao što su korištenje energetskih resursa, te zajednički ekonomski projekti**.“

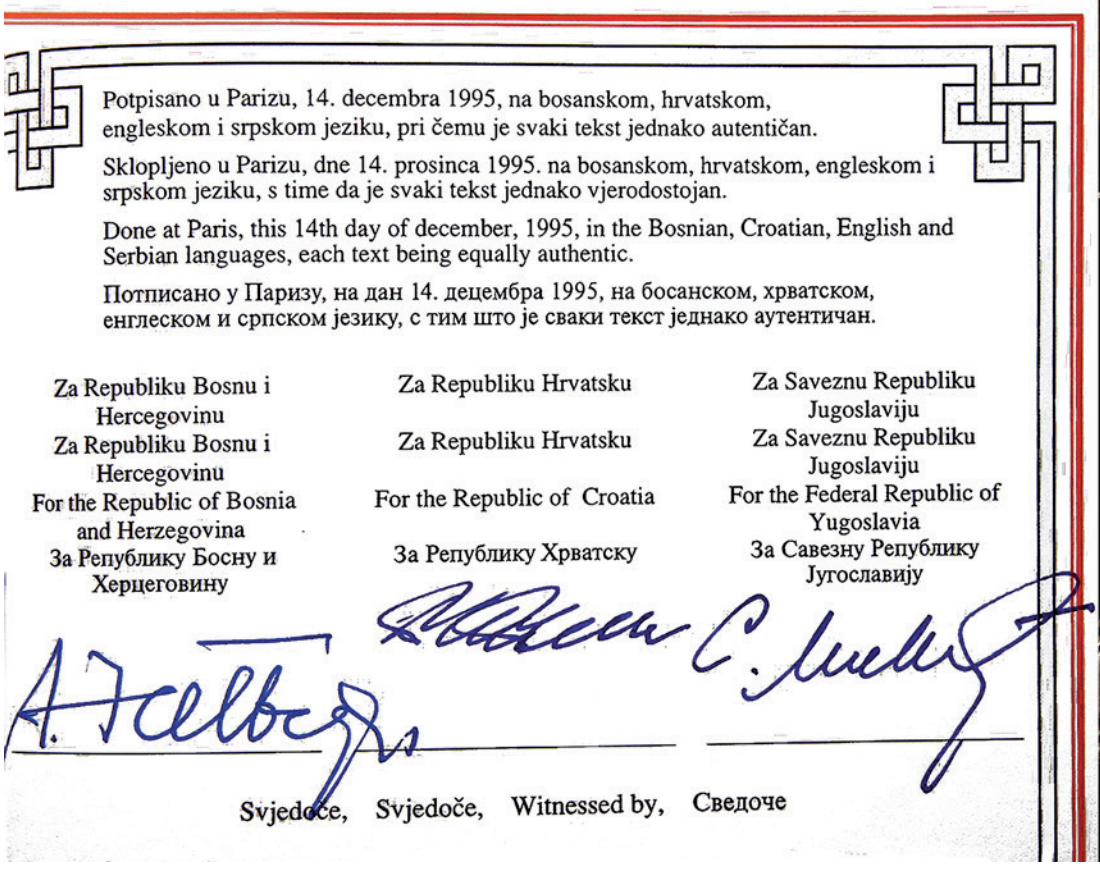
Dakle, od početka primjene DEJTONSKOG SPORAZUMA, odnosno USTAVA BIH, nadležnosti koje se odnose na ljudska prava u **Aneksu 6**, povratak izbjeglih i raseljenih lica u **Aneksu 7** i zaštita prirodne i kulturne baštine u **Aneksu 8** bile su **izvorne nadležnosti države**, a ne entiteta. Pod pritiskom Republike Srpske koja nije pristala da se donese

državni zakon o izbjeglim i raseljenim licima i da se ustanovi državni organ koji će biti nadležan za povratak, tadašnji visoki predstavnik Karl Bildt je pristao da se to uredi entitetskim zakonima. Tek mnogo kasnije će ta materija biti uređena državnim zakonom i stvoriti državno ministarstvo za izbjeglice, ali još do danas, entiteti su zadržali u tome uzurpirane državne nadležnosti, mada je USTAVOM članom 3. stavom 5a. ta materija u isključivoj nadležnosti države. Čitav kompleks ljudskih prava u pogledu regulative iz **Aneksa 6**, kao što to proizilazi i iz člana 2. koji uređuje ljudska prava i osnovne slobode, je u domenu isključivih prava države, a ne entiteta. Entiteti su u ovoj materiji supsidijarni i podređeni provedbi državnog zakonodavstva, a to znači **organizacije sudske i tužilačke vlasti jedinstveno na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine**, a ne posebno po entitetima i distriktu Brčko. Kompletna zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda je i po **Aneksu 6** i po članu 2. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE u izvornoj nadležnosti države, a entiteti su u tome podređeni državnom ustavu i zakonima.

Najveći nesporazum i nerazumijevanje, a time i protivrječja su u primjeni odredbi USTAVA o očuvanju suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta sadržanih u članu 3. stavu 5a. U tumačenju ove ustavne odredbe se nije „snašao" ni visoki predstavnik međunarodne zajednice (OHR) u Bosni i Hercegovini, niti njegovi nadređeni u vladama koje imaju svoje predstavnike u *Upravnom odboru Vijeća za implementaciju* DEJTONSKOG SPORAZUMA. Ova materija je prema tekstu USTAVA u isključivoj nadležnosti Bosne i Hercegovine: „**Bosna i Hercegovina će preuzeti nadležnosti za takva pitanja... koja su potrebna da se očuva suverenitet, teritorijalni integritet, politička nezavisnost i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine, u skladu sa raspodjelom odgovornosti među institucijama Bosne i Hercegovine. Dodatne isntitucije mogu biti uspostavljene prema potrebi kako bi vršile ove nadležnosti**". Dakle, ova materija ni u kom slučaju nije materija o kojoj se mogu entiteti dogovarati. Entiteti se mogu dogovarati da prenesu u nadležnost Bosne i Hercegovine samo one stvari u kojima su oni nadležni. Ova materija nije ni u pretpostavljenoj nadležnosti entiteta, jer tamo pripadaju ona pitanja koja USTAV ne navodi da su u nadležnosti države. USTAV je jasan da su ova pitanja u članu 3.5a., pored **Aneksa 5**, **6**, 7 i 8, DEJTONSKOG SPORAZUMA, u nadležnosti Bosne i Hercegovine, a ne entiteta. Upravo u primjeni **Aneksa 5**, **6**, 7, 8 i odredaba o očuvanju suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta i stvaranju državnih institucija koje će ove nadležnosti provoditi, najveći podbačaj u dosljednoj primjeni „slova", a ne „duha" DEJTONSKOG SPORAZUMA učinile su sve međunarodne institucije instalirane u BIH radi implementacije civilnog dijela sporazuma, a prije svega kancelarija visokog predstavnika (OHR) u Bosni i Hercegovini, zatim Evropska unija i međunarodne policijske snage (**Aneks 11**). Za takvo ponašanje OHR može se imati opravdanje u prve dvije godine (1996. i 1997.), kada visoki predstavnik nije imao ovlasti koje je kasnije dobio

u Bonu na zasijedanju *Savjeta za implementaciju Dejtonskog sporazuma u Bosni i Hercegovini* 9. i 10. decembra 1997. godine. Tada je visoki predstavnik dobio ovlašćenja da svojom odlukom proglasi zakone koji zbog opstrukcije nisu mogli biti usvojeni u Parlamentarnoj skupštini BIH i da uklanja sa pozicija vlasti one za koje ocijeni da su protiv DEJTONSKOG SPORAZUMA. Služeći se tim ovlastima od 1998. do kraja 2004. godine visoki predstavnik je donio oko 90 zakona i drugih odluka i time značajno doprinio stabiliziranju političkog stanja u poslijeratnoj BIH, ali je to bilo nedovoljno da se BIH učini efikasnom i funkcionalnom državom s obzirom na razmjere njene nacionalističke destrukcije.

Ali u ovom kontekstu nije toliko bitno samo koliko je zakona i odluka donio visoki predstavnik, bitnije je to što se on nije koristio „slovom" USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE i dao jednom zauvijek obavezno tumačenje za koje je bio ovlašćen

Potpisano u Parizu, 14. decembra 1995, na bosanskom, hrvatskom, engleskom i srpskom jeziku, pri čemu je svaki tekst jednako autentičan.

Sklopljeno u Parizu, dne 14. prosinca 1995. na bosanskom, hrvatskom, engleskom i srpskom jeziku, s time da je svaki tekst jednako vjerodostojan.

Done at Paris, this 14th day of december, 1995, in the Bosnian, Croatian, English and Serbian languages, each text being equally authentic.

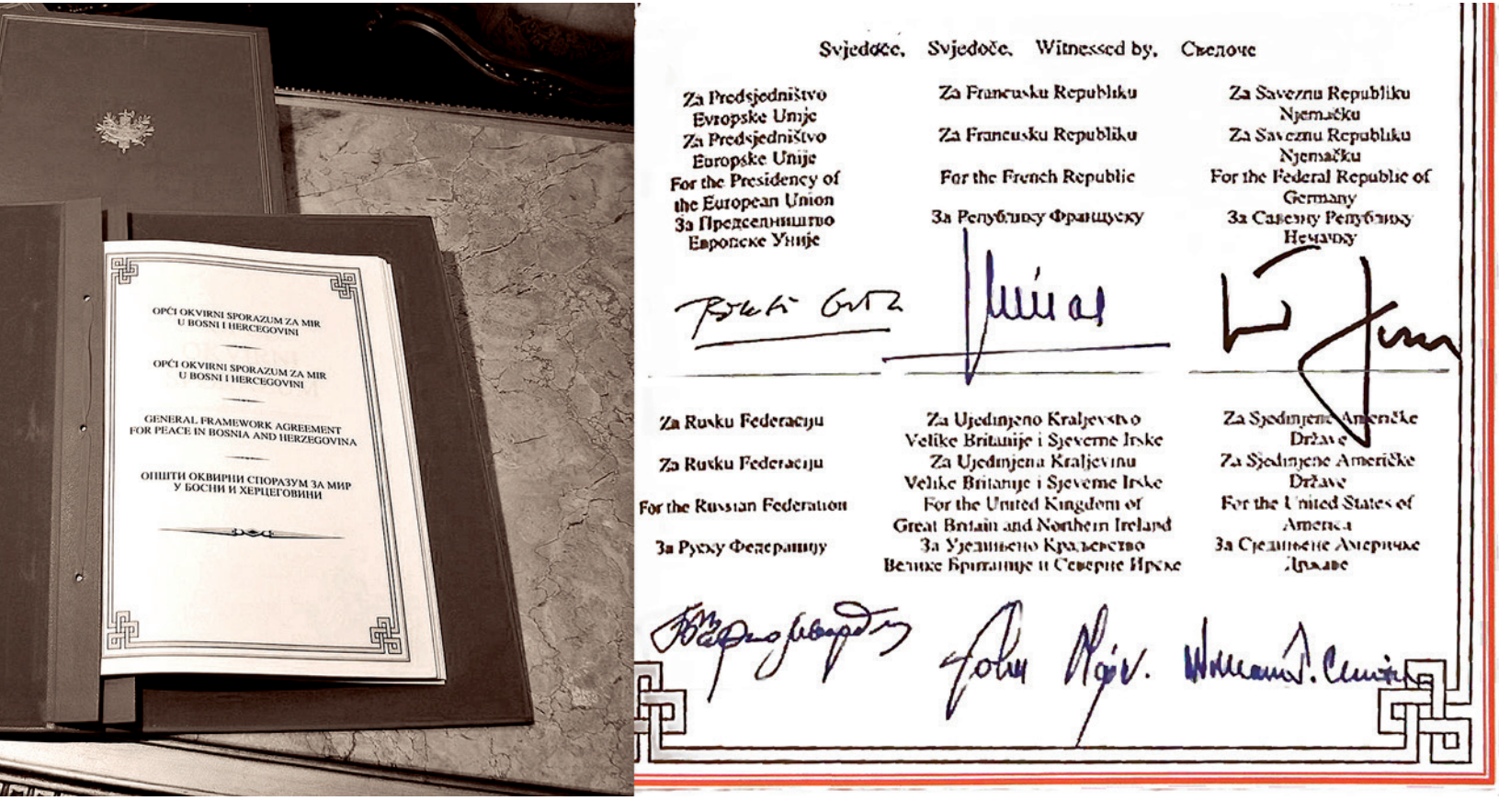
Потписано у Паризу, на дан 14. децембра 1995, на босанском, хрватском, енглеском и српском језику, с тим што је сваки текст једнако аутентичан.

Za Republiku Bosnu i Hercegovinu	Za Republiku Hrvatsku	Za Saveznu Republiku Jugoslaviju
Za Republiku Bosnu i Hercegovinu	Za Republiku Hrvatsku	Za Saveznu Republiku Jugoslaviju
For the Republic of Bosnia and Herzegovina	For the Republic of Croatia	For the Federal Republic of Yugoslavia
За Републику Босну и Херцеговину	За Републику Хрватску	За Савезну Републику Југославију

Svjedoče, Svjedoče, Witnessed by, Сведоче

članom 5. **Aneksa 10**, kojim je ustanovljena njegova funckija, da je materija sadržana u **Aneksu 5**, **6**, 7, 8 i odredbe koje se odnose na suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost i međunarodni subjektivitet sadržane u članu 3.5a. **u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine**, a ne entiteta. Da je to tada uradio, ne bi se moglo desiti da u mandatu od 2006. do 2010. godine Bosna i Hercegovina bude blokirana u ostvarivanju tih svojih nadležnosti opstrukcijama koje su dolazile iz RS osporavanjem nadležnosti BIH upravo u ovim oblastima u kojima je ona imala isključive nadležnosti prekomjernom upotrebom instituta entitetskog glasanja. Jasnim tumačenjem nadležnosti koje država ima prema USTAVU visoki predstavnik bi bitno Bosnu i Hercegovinu osnažio kao državu na njenom putu u Evropsku uniju i NATO savez. Za takav pristup ovom pitanju još nije kasno.

KOPIJA FAKSIMILA POTPISNIKA DEJTONSKOG SPORAZUMA. FOTO: ARHIV BANU.

5.

Sljedeća bitna greška ne samo visokog predstavnika, već i predstavnika Evropske unije i Vijeća sigurnosti UN jeste, što su bili nedosljedni u primjeni DEJTONSKOG SPORAZUMA u svim njegovim aneksima, koje su potpisala, pored Bosne i Hercegovine i oba entiteta. Ta nedosljednost je proizilazila iz činjenice što u njihovoj provedbi nisu insistirali na poštivanju „slova" tih aneksa koji su već jednom bili potpisani, a time postali i obavezni pravni akti za njihovo provođenje u praksi, već su na odbijanje RS da ih provode, pristajali na nove pregovore i dogovore skoro o svakom pitanju sadržanom u tim aneksima, koji su po sili zakona, to jest time što su već potpisani i usvojeni, nisu prevedeni u državno i entitetsko zakonodavstvo po samom automatizmu njihove već utvrđene pravne obaveznosti. Zato nije slučajno što RS postavlja pitanje vraćanja entitetskih nadležnosti na koje je navodno pristala pod pritiskom međunarodne zajednice prenijeti na Bosnu i Hercegovinu, a koje su već samim aneksima, kao i nizom odredaba USTAVA već bile u nadležnosti BIH, koju oni iz RS ni danas, pored svih svojih potpisa DEJTONSKOG SPORAZUMA i njihovih aneksa ne priznaju kao svoju državu i uporno rade na njenoj razgradnji na očigled visokog predstavnika koji to mirno posmatra i nesankcionira uklanjenjem protivnika DEJTONSKOG SPORAZUMA iz političkog života zemlje. To se najbolje vidi iz činjenice da se iz službene korespondencije RS ne vidi da je on entitet u Bosni i Hercegovini, često predstavljajući se kao neki zaseban politički entitet usporediv s BIH sa svojstvima zasebne države.

6.

Pored svih svojih unutrašnjih protivrječja i protivrječja u njegovoj primjeni DEJTONSKI SPORAZUM Bosni i Hercegovini je potvrdio međunarodno priznanje iz 1992. godine kao suverene i nezavisne države; osigurao joj državni kontinuitet, zagarantirao njen teritorijalni integritet i političku nezavisnost, zatim osigurao je BIH međunarodni pravni subjektivitet i članstvo u međunarodnim organizacijama. Ono što je rezultat agresije jeste da se u njenom sastavu nalaze entiteti: Federacija BIH i Republika Srpska, koji nisu države, te prema tome BIH nije federacija već **prosta decentralizirana država** i nema smetnji da tako uređena bude primljena u Evropsku uniju i NATO savez.

U vrijeme dok se Bosna i Hercegovina borila za opstanak paradržavne tvorevine koje su nastale na njenom tlu prigrabile su za sebe njena državna ovlašćenja i u dobroj mjeri je razvlastili, naročito u pitanjima unutrašnje politike

i ekonomije, vojske, sudstva i policije, obrazovanja, kulture, zdrastva i socijalne politike, dok ju je u sferi vanjske politike štitio njen međunarodno-pravni subjektivitet stečen međunarodnopravnim priznanjem 1992.god.

DEJTONSKIM SPORAZUMOM BIH je osigurao **supremaciju vlasti nad entitetima**: zakonodavnu koju vrši Parlamentarna skupština, izvršnu koju vrši Predsjedništvo i Vijeće ministara i sudsku koju vrše Ustavni sud i Dom za ljudska prava. U međuvremenu, uspostavljen je Državni sud, Državno tužilaštvo i institucija Ombudsmena za Bosnu i Hercegovinu. Stvorene su jedinstvene oružane snage BIH i civilna kontrola oružanih snaga BIH; jedinstvena sigurosno-obavještajna služba; jedinstvena poolicija za istrage i zaštitu; objedinjeni su carinski i poreski organi i granična policija na nivou države. Od početka je uspostavljen jedinstven monetarni sistem sa Centralnom bankom Bosne i Hercegovine, kao i drugi državni organi.

Sve bitno što je sadržano u DEJTONSKOM SPORAZUMU uređeno je USTAVOM BIH, koji čini njegov **Aneks** 4. USTAV BIH u članu X uređuje kako se može USTAV BIH izmijeniti. Za njegovu promjenu je potrebno osigurati dvije trećine glasova u Parlamentarnoj skupštini BIH. Stoga nema pitanja u USTAVU BIH koje se ne bi moglo staviti na dnevni red za promjenu, ako postoji politička volja političkih stranaka koje sačinjavaju Parlamentarnu skupštinu BIH.

Odluka Ustavnog suda BIH o konstitutivnosti sva tri naroda u oba bh. entiteta donešena 2000. godine učinila je sva tri naroda u BIH jednakopravnim na cijeloj državnoj teritoriji. Snage koje su se borile protiv BIH opstruiraju na svakom koraku sprovođenje ove Odluke. Tu prije svega mislim na jednonacionalne strukture zaposlenika državne uprave u entitetima, kantonima i općinama, jednonacionalne strukture nastavnika u školama, ljekara u domovima zdravlja i bolnicama i u svim drugim javnim ustanovama. U RS u službenim nazivima državnih organa i javnih ustanova nema imena *Bosne i Hercegovine* kao države u čijim okvirima se nalazi taj entitet, što je protuustavno. Tamo se državnim praznicima i praznicima javnih ustanova daju religiozna obilježja, što je također neustavno, nema grba i državne zastave u prostorijama državnih organa i javnih ustanova; ne obilježavaju se državni praznici, kao što su dan državnosti i nezavisnosti iako je raniji republički zakon BIH o praznicima još na snazi. U Federaciji BIH na područjima ranije paradržave Hrvatske Republike Herceg Bosne svira se himna Republike Hrvatske, umjesto himne BIH, funkcioniraju mnoge institucije ranije Herceg Bosne paralelno sa federalnim; državnim praznicima i danima općina i javnih ustanova daju se vjerska obilježja, što je suprotno USTAVU FEDERACIJE BIH i USTAVU BIH kao sekularnoj državi.

Nema društvene i političke integracije BIH bez povratka svih na svoju imovinu. Postoji ustavni osnov u USTAVU BIH, član III-5a. i 5b. da se ujedini zdravstevno i penzijsko osiguranje za cijelu BIH, da se utvrde jedinstveni i zajednički osnovi socijalne zaštite za cijelu državu, da se invalidska i boračka zaštita, kao i zaštita porodica poginulih boraca i

šehida učine jedinstvenim za BIH. Ovo iz razloga što DEJTONSKI SPORAZUM ne poznaje **pobjednika** i **pobjeđen**e, svi učesnici u ratu u Bosni i Hercegovini su amnestirani, izuzev ratnih zločinaca. Dakle, sve građane BIH, u oba entiteta treba staviti u isti pravni položaj u pogledu uživanja njihovih prava koja proizilaze iz njihovog socijalnog statusa, radnog odnosa, kao i mogućnosti zapošljavanja i naseljavanja u bilo kojem kraju zemlje. Za to postoji ustavni osnov u članu I-4 USTAVA BIH. U suprotnom daje se hrana ekstremnim elementima u sva tri bosanska naroda da manipuliraju svaki svojim narodom, isticanjem samo interesa svoga naroda, a time gubi na svome integirtetu građanin i država BIH. Ukoliko u doglednom vremenu ne integriramo zdravstvo, penziono osiguranje i socijalnu zaštitu na državnom nivou,

MOMENAT POTPISIBANJA DEJTONSKOG SPORAZUMA. 10 NOVEMBRA 1995. GODINE. FOTO: ARHIV BANU.

BIH će naići na nepremostive teškoće na putu za Evropu. Kako ćemo integrirati različite sektore socijalnog grupisanja u Evropu, ako oni nisu integrirani u samoj BIH. Na ovom planu se danas skoro ništa ne čini, a postoji ustavni osnov da se stvari pokrenu sa mrtve tačke.

Bosna i Hercegovina je kao država u toj mjeri ratom razorena kao **pravna država**, da danas ne postoji skoro ni jedan entitetski zakon protiv kojega se ne bi mogao pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom BIH u pogledu ocjene njihove ustavnosti u odnosu na USTAV BIH. Paradržave, a poslije i entiteti su se svojevremeno utrkivali ko će više uzurpirati državnih funkcija i prenijeti ih u svoje zakonodavstvo. Taj se trend održao. Tako da je državna moć BIH bila od njih uzurpirana, čak i danas u vrijeme važenja DEJTONSKOG USTAVA. Ovo važi naročito u domenu imovinskih odnosa, ljudskih prava i sloboda, a naročito masovno prisutne diskriminacije po vjerskoj, nacionalnoj i socijalnoj osnovi.

U integriranju razbijenih komada bosanske državnosti posebnu ulogu ima Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BIH. On ne koristi dovoljno USTAV BIH u ostvarivanju svoje funkcije. Nepozivanjem na USTAV BIH u donošenju svojih odluka sa strane se dobija utisak da Visoki predstavnik koristi svoje vanpravne moći koje proizilaze iz političke i vojne moći Zapada, a ne USTAVA BIH.

Umjesto da u svojim aktivnostima polazi od USTAVA BIH u kome su uređene nadležnosti BIH, koje snage opstrukcije neće da vide, jer žele da zadrže ratom stečene pozicije, Visoki predstavnik se umjesto na USTAV BIH, poziva na političke odluke pojedinih evropskih institucija i zaključke *Upravljačkog komiteta* zaduženog za sprovođenje DEJTOSKOG SPORAZUMA. Otuda proizilazi njegova arbitrernost, jer izgleda kao da se „oteo“ DEJTONSKOM SPORAZUMU, što mu naročito prigovaraju političari iz RS. Da se poziva više na USTAV BIH, prigovori bi bili izlišni i neutemeljeni. Ako je USTAV BIH sastavni dio DEJTONSKOG SPORAZUMA onda taj USTAV obavezuje i Visokog predstavnika, naročito u pogledu dosljedne primjene nadležnosti BIH iz čl. I, II i III-5a i b. USTAVA BIH.

Također, kada je riječ o našim političarima, mnogi ne poznavanje DEJTONSKOG SPORAZUMA i USTAVA BIH ili svoju nekompetentnost pokrivaju kritikom DEJTONSKOG SPORAZUMA te svaki pokušaj njegove dosljedne primjene tumače da se primjenjuje „duh“ a ne njegovo „slovo“. Primjena DEJTONSKOG SPORAZUMA je i onda kada se protiv opstrukcije primjene USTAVA BIH, ustane sa tužbom pred Ustavnim sudom BIH da ocijeni ustavnost nekog entitetskog ili državnog zakona nastalog političkom samovoljom ili kompromisom suprotno USTAVU BIH i na taj način pravnim putem odstrani politika destrukcije a podrži politika aktivnog djelovanja i uklanjanja prepreka koje opstrukcionisti postavljaju u primjeni DEJTONSKOG SPORAZUMA. Ovo iz razloga što je međunarodno i domaće pravo na strani jačanja institucija DRŽAVE BIH, a time i vladavine prava na cijeloj njenoj teritoriji.

ZAKLJUČAK

Stanje bosansko-hercegovačke državnosti je u direktnoj vezi sa dosljednom primjenom DEJTONSKOG SPORAZUMA. Ono je danas bolje nego juče, jer je njena izgradnja u toku i još ni iz daleka nisu iskorištene sve mogućnosti koje daje postojeći USTAV BIH iz Dejtona. Sa usklađivanjem USTAVA BIH, tj. čl. IV i V sa *Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda* otvoriće se neslućene mogućnosti koje se nalaze potencijalno u aktivnom i pasivnom izbornom pravu bh. građanina. Ne treba zaboraviti, do sada su na izbore izlazili građani entiteta, koji pravno nisu mogli da preskoče **entitetsku granicu** i zato su polovično ostvarivana demokratska prava građana u BIH. Sljedeća mogućnost da se preskoče nacionalni i entitetski torovi i lome opstrukcionisti jesu međunarodne obaveze BIH koje ona mora ispuniti priključivanjem u euro-atlantski sigurosni sistem. Za to ustavni osnovi postoje u čl.I-4, II i III-5a) i b) koji skoro uopće nisu iskorišćeni, kao i **Aneks I** na USTAV BIH u kome je pobrojano 15 međunarodnih konvencija i ugovora koji čine sastavni dio USTAVA BIH, na koje se danas skoro niko ne poziva u procesu zakonodavne procedure u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u Predsjedništvu i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

U tom smislu bi ovaj zaključak mogao biti i poruka sa ovoga skupa Visokom predstavniku, Evropskoj uniji, OSCE-u i našim državnim organima, da se više služe pravnim mogućnostima koje im daje USTAV BIH, kako bi njihova aktivnost bila više zasnovana na pravu nego na političkim kompromisima često suprotnim USTAVU, kojim se ruši ono što je USTAVOM već uređeno u Dejtonu kao pravilo političkog ponašanja u Bosni i Hercegovini, jer to je jedini put da se Bosna i Hercegovina **izgradi kao pravna država**.

Dok USTAV BIH ne bude usaglašen u svim svojim elementima sa međunarodnim pravom, visoki predstavnik (OHR) mora nastaviti koristiti se svojim ovlašćenjima koje ima u članu 5 **Aneksa 10** DEJTONSKOG SPORAZUMA – **da bude konačni tumač njegovog sadržaja**. Razlog tome je, kada je riječ o domaćem političkom faktoru, što su politike dva entiteta i tri etniciteta kontroverzne i ne svodive na jednu bosansku politiku. A bez toga BIH **ne može biti održiva pravna država**. **Aneks 10** potpisala su oba entiteta – Federacija BIH i Republika Srpska, pored BIH, Hrvatske i Jugoslavije koju je naslijedila Srbija, čime su pristali da će prihvatiti to tumačenje pravno relevantnim, a time i za sve strane potpisnice obaveznim.

Međunarodna zajednica o sudbini OHR u BIH ne može unilateralno odlučivati bez saglasnosti potpisnica **Aneksa 10** koji je sastavni dio DEJTONSKOG SPORAZUMA kao **međunarodnog ugovora**. S obzirom da bi odlaskom OHR iz Bosne i Hercegovine nestao pravni osnov prisustva SAD i drugih vanevropskih zemalja kao stabilizirajućeg faktora u BIH, država Bosna i Hercegovina kao potpisnica DEJTONSKOG SPORAZUMA ne smije dozvoliti da OHR ode iz BIH dok BIH ne ispuni sve uslove za prijem u EU. Zato je međunarodna zajednica dužna da uz pomoć OHR što prije osposobi BIH da **postane funkcionalna država sposobna da, kao subjekt međunarodnog prava, preuzme svoje odgovornosti koje ima svaka suverena i nezavisna država**.

■ BOSANSKI MIROVNI PREGOVORI U VAZDUŠNOJ BAZI "WRIGHT PATTERSON" U BLIZINI DAYTONA, OHIO, OTVORENI SU U ATMOSFERI HLADNOG NEPOVJERENJA. FOTO: ARHIV BANU.